

ZBIGNIEW NARECKI
Lublin

W TROSCE O DUSZPASTERSTWO PARAFIALNE „LUDZI W DRODZE”

Przybierający od lat na sile ruch migracyjno-turystyczny oraz pojawiające się z tymi procesami nowe problemy parafii sprawiły, że Kongregacja d/s Duchowieństwa wydała 27 marca 1969 r. *Directorium Generale pro ministerio pastoralis quoad turismum*, które kontynuuje myśli soborowego *Dekretu o Apostolstwie Świeckich*¹. Wiele parafii w Polsce, zwłaszcza wiejskich, znalazło się w zasięgu wzmożonego oddziaływania turystów i wczasowiczów; są też liczne obszary, które zaludniają się w miesiącach letnich tymi, którzy niegdyś wyemigrowali, a teraz wracają na odpoczynek w rodzinne strony. Sytuacja taka zrodziła wiele problemów natury społeczno-kulturowej, moralnej i religijnej. Wiadomo, iż emigranci i wczasowicze są rozsądnymi nowymi stylów życia i rekreacji, pracy oraz więzi międzyludzkich; wprowadzają wiele innowacji w samą obyczajowość, nawet religijność. Wszystko to domaga się nowych przedsięwzięć organizacyjno-duszpasterskich Kościoła; stąd uzasadniony realizm Soboru i Dyrektorium turystycznego w stawianiu nowych zadań oraz w wysuwaniu dziedzin i form posługi duszpasterskiej „ludziom w drodze”².

U w a g i o g ó l n e. W refleksji, która uwzględni rzeczywistość społeczno-kościelną, należy nakreślić kilka uwag ogólnych. Zgodnie z duchem

¹ Zob. AAS, 61 (1969), s. 361-384. Tłumaczenie Dokumentu zawiera *Posoborowe Prawodawstwo kościelne*, t. II, z. 2, Warszawa 1970, s. 118-176; zob. też komentarze: „Wiadomości Diecezjalne” (Katowickie), 1970, nr 10-12, s. 161-179; „Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie” 1972, nr 5, s. 135-138; „Wrocławskie Wiadomości Kościelne”, 1970, nr 3-4, s. 57-71.

² Powyższe dokumenty uzupełniają interesujący tekst Papieskiej Komisji d/s Duszpasterstwa i Turystyki pt.: *Kościół a ruch migracyjny*, „Chrześcijanin w Świecie” 1979, nr 5-6, s. 203-223; zebrane są tam treści dokumentów, które pojawiły się od czasu wydania *Dyrektorium Turystycznego* oraz adhortacji Pawła VI *Evangelii nuntiandi*.

Soboru Kościół odrzuca pesymistyczną ocenę turystyki oraz uznaje ją za zamię czasów, co nie znaczy, że procesy te wystawiają na próbę wartości chrześcijańskie. Jawiące się wraz z nimi zjawiska negatywne należy uznać za skutek braku dojrzałości duchowej i odpowiedzialności samych turystów-wczasowiczów oraz tych, którzy usługują „przemysłowi turystycznemu” „Czas wolny winien być należycie wykorzystany dla odprężenia duchowego, wzmocnienia psycho-fizycznego, ochrony zdrowia człowieka przez swobodne zajęcia i studia, przez podróże w obce strony, dzięki którym doskonalili się umysł, a ludzie wzbogacają się przez wzajemne poznanie” (KDK 61). Nie trzeba przekonywać, że aktualna rzeczywistość turystyki oraz czasów letnich i zimowych odbiega daleko od tego ideału; uwłaczając ludzkiej i narodowej godności narusza porządek moralny oraz zagraża psychofizycznemu zdrowiu i dobru wspólnemu. Wraz z międzynarodowym rozwojem turystyki oraz związanymi z tym zjawiskami, często negatywnymi, rodzi się pastoralna troska Kościoła dotycząca szukania odpowiednich środków zaradczych wobec turystyki i czasowiczów oraz tych wszystkich ludzi, którzy czerpiąc z turystów dochody, mogliby zachowywać ład moralny, godność ludzką i chrześcijańską, łączyć się dziś „ściślej więzami społecznymi, technicznymi, kulturalnymi” (KK 1).

Zachodzi więc realna potrzeba podejmowania przez Kościół w konkretnych parafiach przygotowawczych oraz realizacyjnych zadań. Dotyczy to zarówno środowisk, do których ludzie przybywają, jak i tych, z których wyjeżdżają; wszędzie tam, gdzie wszyscy winni być uwrażliwieni na problemy „ludzi w drodze” oraz całą, zadośćczyniącą im pomoc. Konieczność wymaga wstępnego sondażu i możliwie pełnej diagnozy socjo-pastoralnej nowoprzybyłych oraz adekwatnej do tej sytuacji akomodacji duszpastersko-apostolskich struktur parafii. Cennymi wydają się myśli dokumentu Papieskiej Komisji d/s Migracji i Turystyki z 1979 r. pt.: *Kościół a ruch migracyjny*, napominającego obydwie Kościoły, tj. Kościół macierzysty oraz Kościół aktualnego zatrzymania migrantów, aby w miarę możliwości i w rzeczywistym poczuciu odpowiedzialności nawiązywały, umacniały i synchronizowały swoją działalność. Dotyczy to szczególnie parafii i kontaktu z nimi, które uchodzą za „turystyczne” czy „migracyjne”. Nie naruszając zasady jedności w wielości, gdzie różnice występujące między ludźmi przeżywane są w ramach wspólnego dążenia do zjednoczenia, istnieją w obecnych społeczno-kościelnych sytuacjach możli-

wości nawiązywania współpracy międzyparafialnej oraz rozwijania jej na szczeblu diecezjalnym³.

W a r u n k i d u s z p a s t e r s t w a „l u d z i w d r o d z e” W podejmowaniu zadań konieczne będzie uwzględnienie kilku warunków. Warunkiem wyjściowym jest przyjęcie zmiany sposobu myślenia oraz przewycięzania przyzwyczajęń. których źródła tkwią w tradycyjnym stereotypie życia i rekreacji oraz we wzajemnych odniesieniach autochtonów i „ludzi w drodze” Nieraz dzieje się tak, iż „zasiedziali” autochtoni mogą utrudniać wprowadzanie nowych inicjatyw duszpasterstwa; wówczas zadaniem duszpasterzy będzie uczenie ich wzajemnej akceptacji oraz właściwego przyjmowania obustronnych stylów życia. Pracę tę można w parafii podejmować na katechizacji, podczas homilii i liturgii, z grupami religijno-kościelnymi, w różnych kontaktach z rodzinami. Przygotowywanie wiernych do tej wzajemności oraz odpowiedzialności dotyczy zarówno parafii macierzystych, jak i tych, które „przyjmują”; wymaga od lokalnych duszpasterzy specyficznego *aggiornamento*, zachęcającego do współpracy obie strony umiejętnego oddziaływania. Wspomnieć trzeba, iż samo tylko uświadomienie wiernych w chwili opuszczenia przez nich parafii w zasadzie na niewiele się zda. Kapitałną egzemplifikacją chrześcijańskiej, turystyczno-rekreacyjnej pedagogizacji czy też duszpasterzowania są organizowane w tym celu wędrowne rekolekcje i dni skupień, kontakty ekumeniczne, tzw. „wczasy z Bogiem” dla dzieci, młodzieży, pielgrzymkowe wyjazdy z grupami wiernych po kraju oraz za granicę. Wówczas to efektem wspólnego spędzania czasu i zwiedzania winny być: pogłębione odpowiednią edukacją ekologiczną rozmiłowanie w przyrodzie; zgłębianie więzi międzyludzkich, kształtowanie ducha współpracy i dialogu, uczenie szacunku dla innych ludzi i krain; formowanie cnót przyjaźni, czystości, radości, abstynencji i miłości wzajemnej. Ważnym zatem elementem duszpasterstwa staje się tutaj wspólne uczestnictwo, kształtowanie doświadczeń i wzajemnej kultury we wzajemnym byciu i działaniu⁴.

³ Zob. „Chrześcijanin w Świecie” 1979, nr 5-6, s. 213; *Dyrektorium w sprawie duszpasterstwa turystycznego*, „Materiały Problemowe” 1974, nr 6, s. 138-158; por J. D y d u c h, *Kościelna struktura „ludzi w drodze”* „Notificiones e curia... 1981, nr 7-9, s. 196-205.

⁴ Zob. *Motu proprio Pastoralis migratorum cura*, AAS 61 (1969), s. 603, w: *Polskie Prawodawstwo Kościelne*, t. II, z. 2, n-ry 2939-2940; *Instrukcja De pastoralis migratorum cura*, AAS 61 (1969), n-ry 627-628; *Instrukcja Peregrinans in terra*, AAS 61 (1969), w: *Polskie Prawodawstwo Kościelne*, t. II, z. 2, nr 2939 nn. Cenne osiągnięcia w tym zakresie posiada ruch „Światło-Życie” organizujący „wakacyjne rekolekcje i kolonie z Bogiem” oraz neokatechumeni, fokolarzy, wspólnoty Táiże.

Kolejny warunek duszpasterski to kształtowanie postawy życzliwego przyjmowania drugich. W przyjmowaniu tym uwzględniającym zróżnicowania etniczno-kulturowe, duchowe, itp., dzięki którym zaistnieje okazja wzajemnego wychowywania się, przełamywania nieufności, odrzucania przesądów, wzajemnego uczenia się szacunku, zawiera się idea chrześcijańskiego miłosierdzia i pielgrzymstwa oraz wiele elementarnych cnót, które budują wspólnotę i osobowość religijną. Są nimi: gościnność, otwartość, gotowość na służbę bliźnim, współzycie oparte na harmonii i pokoju oraz świadczenie miłości. Te podejmowane często, obustronne i grupowe inicjatywy winny przysposabiać obie strony do poszukiwania wspólnego języka i możliwości współpracy; stąd konieczność wyodrębnienia nowych form kooperacji parafialno-duszpasterskiej oraz synchronizowania z nimi zbiorowej odpowiedzialności świeckich. Konsekwentne podjęcie tak pojmowanej refleksji pastoralnej i zadań duszpasterskich przynieść może wiele pożytku oraz wnieść interesujące światło do całej postęgi Kościoła⁵.

Następny warunek wyraża potrzeba solidarnej współpracy między parafiami i Kościołami chrześcijańskimi, tworzenia w ich ramach specjalnych administracyjnych struktur zwanych „strukturami bez granic”, co przypominałoby rekonstruowane na zasadach exterytorialności wspólnoty misyjne. Nie naruszając organizacyjnej struktury parafii, inicjatywy te mogą wzbogacać cenne duszpastersko-apostolskie elementy. Stąd wyakcentowanie w tym dziele „środka bez granic”, jakim jest sakrament miłości i jedności – Eucharystia. To Eucharystia faktycznie kształtuje żywe, naznaczone duchem Ewangelii wspólnoty, zaś ludzi znajdujących się na „rozstajach dróg” obdarza mocą godności i dzielenia się wartościami chrześcijaństwa⁶.

D y r e k t y w y p r a k t y c z n e. Wraz z powyższą refleksją nasuwają się pewne dyrektywy praktyczne. Ponieważ wspomniane dokumenty

⁵ Wedle badań socjo-religijnych problem dotyczy szczególnie ruchliwych środowisk miejsko-wiejskich, nowokształtujących się obszarów przemysłowych i rekreacyjno-turystycznych, w których zachodzą dynamiczne procesy społeczno-zawodowe, moralne. Por. chociażby: *Religia w dobie przełomu w Polsce*, red. L. Adamczuk, Warszawa 1991. J. M a r i a ń s k i, *Religijność w procesie przemian. Szkice socjologiczne*, Warszawa 1991. Temat ten porusza wiele programów duszpasterskich i synodów diecezjalnych z lat osiemdziesiątych, które podsumowuje *II Polski Synod Plenarny. Teksty robocze*, Warszawa 1991, s. 277-291.

⁶ Zob. cytowany dokument *Kościół a ruch migracyjny*, s. 216. Istnieje wiele cennych sugestii na temat roli w tym duszpasterstwie Eucharystii. Zob. *Program Duszpasterski na rok 1992/93 pt.: „Ewangelizacja i Eucharystia”*, Katowice 1992; por. B. P o s c h m a n n, *Wandelseelsorge*, Trier 1971; M. N o w a k, *O nową wizję parafii*, Warszawa 1994, s. 121 nn.

omawiają problem w płaszczyźnie ogólnokościelnej, pożytecznym jest rozważyć czy harmonizują z konkretnymi możliwościami i potrzebami parafii.

Dyrektywą wyjściową będzie inicjatywa miejscowego ordynariusza, który w porozumieniu z radą duszpasterską przygotowuje dla parafii konkretny, zaspokajający różne akcje plan działania. Ażeby zapewnić działaniom efektywność winny parafie macierzyste i docelowe zharmonizować swoje organizacyjno-duszpasterskie i apostołskie „zasoby” Uważając duszpasterstwo turystów i migrantów za stały składnik posługi Kościoła, powinny diecezje przyjąć do swych obowiązków: popieranie inicjatyw, które upowszechnią znajomość i walory turystyki; przygotować chrześcijan do właściwego z niej korzystania, które ubogaci w nowe wartości ludzi i społeczności; udzielać „ludziom w drodze” duchowej pomocy; angażować na rzecz turystów i migrantów ludzi świeckich i ich religijno-kościelne ugrupowania. Diecezje, które kontynuują dyrektywy konferencji krajowych winny – zgodnie ze społeczno-kościelnymi realiami i rzeczową diagnozą środowisk turystyczno-migracyjnych – tworzyć nowe formy obecności i przepowiadania Ewangelii w celu zaspokajania zróżnicowanych i trudnych potrzeb duchowych turystów oraz umożliwiać im bratnie spotkania oraz dialog. Poza tym, wkomponowywanie działań diecezji w ogólnokrajową sieć programów i akcji uchroni je od izolacji i partykularyzmu. Temu celowi będą służyć ogólnokrajowe szkolenia duchownych i świeckich animatorów akcji, formowanie struktur i grup oraz przekładanie ich ofert pod adres parafii⁷

Następną dyrektywę duszpasterską stanowi budzenie – w wymiarze humanizacyjnym i chrześcijańskim – pozytywnych wartości turystyki i migracji. Za mało jest dotąd takich przekazów w miejscowych wspólnotach; niniejsza sytuacja pogłębia skalę rzeczywistych zapotrzebowań i braków parafii. W kształtowaniu postawy wiernych, np. za pomocą mass mediów, powinni brać udział wszyscy: poczynając od dzieci i młodzieży – kończąc na ludziach starszych. Jawi się zatem nieodparta potrzeba wyrabiania w wierzących pozytywnych przekonań i zachowań wobec turystów i migrantów. Czynić to można na katechezie najmłodszych dzieci i młodzieży, w kazaniach i posłudze

⁷ Zob. *Dyrektorium Turystyczne i Zalecenia Ogólne dla Duszpasterstwa Turystycznego* (Komentarz), „Materiały Problemowe” 1974, nr 5, s. 138-158; por. J. B a k a l a r z, *Kościół wobec ludzi wędrujących*, „Collectanea Theologica” 50(1980), f. 1, s. 180-181; t e n ż e, *Podstawowe zasady ewangelizacji migrantów*, „Collectanea Theologica”. 55(1985), f. 1, s. 187-196; H. G a j e k, *Aspekty prawne duszpasterstwa migrantów*, Lublin 1975 (mps B KUL).

liturgiczno-sakramentalnej, podczas rekolekcji i misji, w akcjach biblijnych, ekumenicznych i apostołskich. Nieocenioną pomocą okazują się wspomniane pielgrzymki i wycieczki parafian do miejsc świętych, po szlakach zabytków sakralnych, itp., które na miejscu zapoznają przybyszów z problemami występującymi na tym terenie i kształcą. W wymienionych propozycjach ważną staje się zachęta duszpasterzy do podejmowania przygotowawczo-działaniowych inicjatyw, w których wyjściowym zarzewiem pozostaje entuzjazm oraz wspólna wola działania uczestników i odbiorców.

W kolejnej dyrektywie zwraca uwagę potrzeba kształtowania pośród duchownych i świeckich postaw do przeżywania zjawiska „ludzi w drodze”; tylko wtedy można będzie rozpoczynać stawiane przez Kościół zadania⁸. Zgodnie z eklezjologią Soboru Watykańskiego II, realizacja niniejszej dyrektywy polega głównie na napełnianiu duchem chrześcijańskim świata migracji, by świeccy byli zachęceni i kształtowani w podejmowaniu odpowiedzialności, która wynika integralnie z ich powołania. Trzeba zatem otwierać przed nimi szerokie możliwości przygotowania a potem angażowania w apolat⁹; związane zaś z formacją świeckich duszpasterstwo parafialne winno przybierać formy i wykorzystywać środki, które podaje dokładnie „Dyrektorium turystyczne” w numerach 20-39. Istotne wydają się także stwierdzenia tegoż dokumentu, aby poza więzami prawnymi uwypuklić we właściwy sposób więzy duszpasterskie istniejące między kapłanem a Kościołem lokalnym zarówno tym, który go dleguje, jak i tym, któremu służy. Traktowanie posługi w izolacji od parafii nie przysłuży się wspólności; ograniczy tym samym możliwość duchowej i materialnej pomocy ludziom, którzy jej potrzebują.

Ze sprawą przygotowania łączy się wzajemny podział kompetencji i odpowiedzialności duchowych oraz świeckich i ich grup. Należy oczekiwać, iż we wzajemności inicjatyw znajdą się sposoby jego rozwiązania. Za Dyrektorium wydzielić można następujące zakresy kompetencji: kształcenia duchownych; posługi kapłańskiej; kultu chrześcijańskiego; pracowników turystyki; braci odłączonych. Jednak w warunkach polskich zakresy te oraz możliwości działania okażą się skromniejsze; będzie można je rozwijać bardziej w następnych etapach przez wykorzystanie i odpowiednie przeorientowywanie tradycyjnych i unowocześnionych form duszpasterstwa parafialnego. Istotnym punktem kształtowania postaw wobec „ludzi w drodze” jest wspólnota, co znaczy, że

⁸ Zob. KK 9; por. J. K a l i n o w s k i, *Spotkania duszpasterskie po pielgrzymce*, „Homo Dei” 1986, nr 2, s. 128-132.

⁹ Zob. EN 69.

duszpasterstwo turystyczne może najbardziej oddziaływać za pośrednictwem tych ugrupowań, tj. w środowiskach promieniujących wspólnot rodzinnych, wzorowo działających rad i komitetów, ruchów religijno-kościelnych, grup pielgrzymkowo-turystycznych, służb diakonijnych, a ostatnio – Akcji Katolickiej. Jak widać – upowszechniane duszpasterstwo „ludzi w drodze” wymaga wielokierunkowych działań; chociażby ze względu na gwałtowny postęp motoryzacji oraz stylów i budownictwa rekreacyjno-turystycznego, należy go wciąż wspierać i specjalizować. Zarówno nowy podział administracyjny Kościoła, jak i wydzielanie dla ochrony przyrody nowych obszarów, sezonowe przemieszczenia ludności, itp. stwarzają nieprzewidziane problemy, o których sygnalizują ostatnie dokumenty społecznej nauki Kościoła, zaś przygotowuje wierzących chrześcijańska pedagogika czy ekologia. Stwarza to nieznane obszary refleksji pastoralnej i działalności ewangelizacyjnej¹⁰.

P e r s p e k t y w y d z i a ł a n i a. Z uznaniem przyjąć należy nowe dokumenty i inicjatywy praktyczne Kościoła dotyczące problematyki migracyjno-turystycznej, ekologicznej, itp. W podkreślaniu religijno-społecznych i ewangelizacyjnych wartości oraz odniesień turystyki niewątpliwie postęp uczyniła społeczno-moralna wykładnia Jana Pawła II¹¹. Stąd rysuje się konieczność podjęcia ukierunkowanej na parafie akcji przygotowawczej poprzez organizacje i ruchy religijno-kościelne, tworzenie i specjalizowanie diecezjalnych, a nawet dekanalnych, referatów, ośrodków pastoralnych i szkoleniowych duszpasterstwa. W potrzebującym czasie „dojrzwaniu” oraz konsolidowaniu sił Kościoła w tym kierunku wymagane są: jednoczenie myśli oraz współpraca różnych struktur i ruchów katolickich; nawiązywanie łączności oraz wzbogacenie wartościami chrześcijaństwa instancji państwowych i społecznych; konstruowanie własnych, przejrzystych programów oraz strukturalno-funkcjonalnych form duszpasterstwa; tworzenie szerokiego „zaplecza”,

¹⁰ W krąg zagadnień duszpasterskich włączyć należy zaangażowanie świeckich i ich apostołat. Zob. *Vademecum dla zespołów synodalnych* (Wydział Duszpasterski Kurii Metropolitarnej w Krakowie), „Znak”, 1984, nr 351-352, s. 267-298; por. J. B a k a l a r z, *Świeccy w ewangelizacji migrantów*, „Collectanea Theologica”, 55(1985), f. 2, s. 161-167; t e n ż e, *Dzień migranta*, „Collectanea Theologica” 43(1973), f. 3, s. 172; K. N a w r o c k i, *Blaski i cienie turystyki. Duszpasterstwo*. „Homo Dei”, 1982, nr 4, s. 250-259.

¹¹ Jak wskazują analizowane dokumenty i opracowania, refleksję tę należy wspomagać nowymi i bardziej szczegółowymi rozporządzeniami synodalno-programowymi oraz komentarzami; w obliczu współczesnych zjawisk i zagrożeń, problem ten należy zaliczyć do „bardziej palących”

które wesprze i rozwinię właściwą akcję apostołatu zorganizowanego ludzi świeckich¹².

Problemytaka dotycząca „ludzi w drodze” stanowi wciąż otwartą kartę. Do posługi tej przynaglają aktualne bolączki i oczekiwania społeczności wierzących, które – przybierając często patologiczne tendencje – należałoby objąć konstruktywną troską duszpasterską. Istotną sprawą jest, aby Kościół wychodził naprzeciw z własnymi i adekwatnymi do potrzeb programami działania. Jak stwierdziliśmy, podstawą skutecznego funkcjonowania tego duszpasterstwa jest uczenie od podstaw osób zainteresowanych zdrowej reakcji na zjawisko migracji, chrześcijańskiej kultury wypoczynku oraz umiejętności do adaptacji pośród rzesz „ludzi w drodze”. Przesłaniem bowiem Kościoła i społeczności „wędrujących” chrześcijan pozostaje obwieszczanie świata humanizacyjno-ewangelizacyjnego orędzia dotyczącego dziedzin komunikacji, ochrony środowiska, kultury społecznej, rekreacji i czasu wolnego. Idea tej wędrówki mającej ostateczne odniesienie w Ziemi Obiecanej, urasta dla współczesnych parafian i duszpasterzy do wymiarów moralno-religijnego wyzwania.

IN SORGE UM EINE PFARRPASTORAL FÜR DIE „MENSCHEN UNTERWEGS”

Z u s a m m e n f a s s u n g

Unbewältigt und zugleich unterbewertet ist in Polen eine Seelsorge, die – angesichts der zunehmenden Migration und Touristik sowie der damit verbundenen sozial-moralischen, gesundheitlichen, ökologischen, organisatorisch-kirchlichen usw. Probleme – ganzheitlicher als bisher behandelt und adäquater realisiert werden muß. Aus der Analyse der diesbezüglichen Dokumente und der zu diesem Thema entstandenen Arbeiten gewinnt man den Eindruck, daß dieses Spezialgebiet der Seelsorge ziemlich unberücksichtigt bleibt, nur angelegentlich und saisonbedingt behandelt wird und nur diejenigen Diözesen betrifft, die für die Touristik oder

¹² Temat ten pośrednio poruszają ostatnie dokumenty społecznej nauki Kościoła, zwłaszcza Encykliki: *Centesimus Annus* oraz *Sollicitudo rei socialis*. Zob. wydane przez Kongregację d/ś Wychowania Katolickiego dokumenty pt.: *Kierunki wychowania w dziedzinie miłości ludzkiej*, „Chrześcijanin w Świecie”, 1984, nr 6, s. 94-123; *Świecki katolik świadkiem wiary w szkole*, Poznań 1986, oraz przez Episkopat Polski pt.: *Wychowanie katolickie we współczesnej sytuacji Kościoła*, Poznań 1992; *Kościół w Polsce wobec emigracji*, w: *II Polski Synod Plenarny. Teksty robocze*, Poznań 1991, s. 277-291.

Migration schon seit Jahren von Bedeutung sind. Angesichts der Verbreitung dieser Tendenzen sowie der sie begleitenden pathologischen Erscheinungen, die der Würde und der Gesundheit sowie einem geordneten Zusammenleben und der Kultur der Gläubigen weitgehend Abbruch tun, ist es überaus notwendig geworden, eine landesweite Aktion zu starten, die auf Dauer angelegt und mit anderen Aktionen und Programmen integriert ist, d.h. strukturell-funktionalen Charakter hat. Die Thematik der „Menschen unterwegs“, die saisonbedingt oder sogar auf Dauer keinen festen Wohn- und Arbeitsort ihr eigen nennen können, umfaßt viele schwierige und brennende Probleme. Diese müssen neu durchdacht, in verschiedenen pastoral-seelsorgerischen Direktiven, Synoden und Programmen aktualisiert und zur konkreten Realisierung vorgelegt werden.

Der Autor ist bemüht, die im Artikel vorgestellten Probleme als aktuell und wesentlich zu veranschaulichen. Die Dringlichkeit ihrer Realisierung muß erkannt werden. Angesichts der zunehmenden Folgen, die das vielfarbige und in seinem sozial-moralischen Ausdruck kontroverse Phänomen der „Menschen unterwegs“ mit sich bringt, muß sich die Kirche vor allem um diejenigen Pfarreien sorgen, die von diesem Problem unmittelbar und schmerzhaft betroffen sind. Für die übrigen besteht eine reale Chance, diese Aktion zu fördern und diejenigen in größerer Verantwortung und mit besserer Organisation zu unterstützen, die eine solche Hilfe leisten möchten – besonders jedoch denen, die sie in Anspruch nehmen wollen.

Aus dem Polnischen übersetzt von Herbert Ulrich